

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

Наукова бібліотека Хмельницького національного університету (НБ ХНУ) — одне з найголовніших надбань університету. Як сучасний інформаційно-комунікативний центр, відповідно до місії університету, вона підтримує навчальний процес і сприяє науковим дослідженням студентів і викладачів, забезпечуючи доступ до світових знань шляхом організації документного фонду і запровадження сучасних технологій.

Бібліотека розвивалася одночасно з університетом і стала одним із перших підрозділів, заснованих при загально-технічному факультеті у вересні 1962 р. Тоді вона займала дві кімнати площею 30 м² і налічувала 1180 примірників підручників.

Перший бібліотекар М. І. Міль (Рижук) і завідувач (з 1967 р.) К. С. Степанець стояли біля витоків книгозбірні. Перше десятиліття стало періодом організації роботи бібліотеки, активного комплектування фондів, створення служби МБА, ведення СКС. Було організовано відділ обслуговування (Н. Є. Марчук), проводилися перші бібліотечно-бібліографічні заняття та масові заходи для студентів.

Наступне десятиліття (1972–1982) — це роки якісного та організаційного зростання. Тоді були створені нові відділи: комплектування (Н. Б. Беднарська) та бібліографії (С. Ф. Кручко). Це сприяло активному розвитку інформаційно-бібліографічної роботи: було започатковано систему інформування професорсько-викладацького складу, проводилися дні бібліографії для профільних кафедр закладу, розроблялися перші бібліографічні покажчики. Крім того, запроваджувалися нові технологічні процеси: безінвентарний облік, беззаписна система видачі літератури тощо. Читачі користувалися єдиним читацьким квитком. Особлива увага приділялася формуванню фонду та його розподілу на навчальну і наукову літературу. Виокремилися абонемент художньої літератури та відділ книгозбереження.

У 1984 р. бібліотеку очолила В. М. Петрицька, яка спрямовувала зусилля колективу на удосконалення технологічних процесів, розширення та покращення форм обслу-

Колектив наукової бібліотеки, 1975 р.

говування читачів. У той час оптимізувалася структура бібліотеки, проводилася активна кадрова політика, вдосконалювалася матеріально-технічна база. Було засновано відділи наукової літератури (Т. К. Онищук), виховної та масової роботи (О. М. Шевцова), наукової обробки та каталогізації, методичну службу (Р. М. Рибалко), сектор НТД. У 1988 р. бібліотека отримала нове 9-поверхове приміщення, побудоване силами студентських загонів.

Наприкінці 90-х років почався активний розвиток інформатизації й автоматизації бібліотечних процесів. У 1998 р. до структури книгозбірні увійшов відділ автоматизації (В. О. Глухенька). Відтак почала діяти локальна бібліотечна мережа. Для автоматизації основних технологічних процесів було придбано та впроваджено програмний продукт «УФД. Бібліотека», розроблено власні програмні продукти. Процес обслуговування читачів значно спростила автоматизація обліку документовидачі з використанням електронного формуляра та пін-коду. Це дало змогу відмовитися від паперових облікових документів: читацьких та книжкових формулярів, реєстраційних карток.

АЙВАЗЯН Олена Борисівна Директор бібліотеки. Відмінник освіти України

Народилася у Хмельницькому. У 1981 р. закінчила Кам'янець-Подільське культосвітнє училище, у 1987 р. — Київський державний інститут культури імені О. Є. Корнійчука, здобувши кваліфікацію бібліотекаря-бібліографа. З 2010 р. навчається в аспірантурі, досліджує історію бібліотек Поділля наприкінці XIX — на початку XX ст.

Свій трудовий шлях Олена Айвазян розпочинала у Хмельницькій обласній бібліотеці для юнацтва. Згодом із грудня 1984 р. почала працювати у бібліотеці Хмельницького національного університету, де протягом 27 років обіймала посади від бібліотекаря до заступника директора. З січня 2006 р. — директор наукової бібліотеки. Має наукові публікації, є головним редактором 11 видань інформаційного бюлетеня та шести видань НБ ХНУ.

У період 2001–2005 рр. О. Б. Айвазян обирали членом Президії Української бібліотечної асоціації (УБА). З 2006 р. Олена Борисівна є членом НМБК МОН України, з 2007 р. — членом Президії Хмельницького регіонального відділення УБА.

Колектив наукової бібліотеки, 2006 р.

Стрімко розширилися бібліотечні кордони, й НБ ХНУ стала частиною світового інформаційного простору. Через сайт бібліотеки користувачі мають доступ до електронного каталогу, що містить більше 300 тис. записів, та електронної бібліотеки з різноманітним за тематикою і призначенням фондом, віртуальною довідковою службою книгозбірні, навігатора інтернет-ресурсів за фахом університету, служби МБА (міжбібліотечний абонемент), низки повнотекстових та бібліографічних баз даних та світових наукових ресурсів.

Із 2001 р. бібліотека стала обласним методичним центром бібліотек вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації.

Останнє десятиріччя історії НБ ХНУ позначилося розвитком електронних ресурсів, підвищенням якості обслуговування читачів, удосконаленням традиційної системи обслуговування, розширенням доступу користувачів до віддалених БД та формуванням віртуальної системи обслуговування на основі наукових і соціологічних досліджень працівників бібліотеки.

У 2006 р. за вагомий внесок у розвиток бібліотечної справи, популяризацію української мови та літератури, підготовку інформаційно-бібліографічних видань колектив наукової бібліотеки університету був нагороджений обласною премією імені Мелетія Смотрицького в галузі бібліотечної справи. У вересні того ж року, за рішенням вченої ради університету, книгозбірня здобула статус наукового підрозділу й отримала назву «Наукова бібліотека Хмельницького національного університету».

На сучасному етапі фонд бібліотеки нараховує понад 620 тис. примірників. Щороку тут обслуговують близько 40 тис. користувачів, проводять майже 250 інформаційних та просвітницьких заходів. У структурі бібліотеки 8 відділів. Площа бібліотеки (4656 м²) охоплює п'ять галузевих читальних залів, три абонементи і книгосховище, зал каталогів та електронної інформації, зали спецвидів та НТД, 11 факультетських та кафедральних бібліотек. Окремою формою

обслуговування є МБА, який задовольняє інформаційні запити читачів, використовуючи фонди бібліотек України. На замовлення науковців здійснюється електронна доставка документів.

Наукова діяльність бібліотеки розвивається у двох напрямках: дослідження історії книгозбірень Подільського регіону та вивчення сучасних проблем бібліотекознавства в межах програми «Удосконалення обслуговування користувачів в умовах запровадження новітніх технологій». Ця програма спрямована на дослідження виробничих бібліотечних процесів із метою формування та раціональної організації інформаційних ресурсів, удосконалення технології обслуговування користувачів, видання науково-допоміжних та біобібліографічних показників (з 1998 р. видано й розміщено на сайті книгозбірні 22 показники серії «Бібліографія праць вчених університету»), створення електронних бібліографічних БД, інформаційну підтримку наукових досліджень професорсько-викладацького складу університету, аналітичну обробку інформації, формування наукового

Увагу читачів завжди привертають різноманітні книжкові виставки

У читальному залі бібліотеки

фонду бібліотеки та надання доступу до віддалених БД, що забезпечує науково-дослідницькі завдання творчого колективу університету та бібліотеки.

Науково-методична робота передбачає розробку близько 30 регламентних документів щороку; поширення новітнього досвіду шляхом проведення науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів; друк наукових публікацій; організацію занять із підвищення кваліфікації; видавничу діяльність (інформаційний бюлетень «Бібліотека в освітньому просторі», буклети тощо).

Крім традиційних форм наукової діяльності, бібліотека організовує корпоративні проекти. За участі бібліотек вишів області та обласної бібліотеки для юнацтва у 2010 р. працівники НБ ХНУ створили Зведений електронний каталог бібліотек Хмельницької області. Було також запроваджено інноваційні проекти «Від інформаційної культури до якості освіти», «Майбутнє планети в наших руках», «Молодий спеціаліст ХХІ століття», «Правова культура як фактор цілісного виховання особистості» та ін. Усі інформаційні заходи бібліотеки спрямовані на підтримку навчального процесу та наукової діяльності університету.

Фонд документів на електронних носіях доповнює традиційний фонд бібліотеки

Підвищенню духовного та культурного рівня студентської молоді, збереженню національних традицій сприяє проведення просвітницьких заходів: засідань «Клубу цікавих зустрічей», літературознавчих читань, конференцій, усних журналів, альманахів подорожей, вікторин, вечорів.

Серед наших партнерів установи — наукові бібліотеки вишів України, з якими підписано угоди про співпрацю, Інститут післядипломної освіти ДАКККіМ, НБУВ, міжнародні благодійні фонди «Відродження», «Сейбр-Світло», Головна бібліотека Краківської політехніки, Українська бібліотечна асоціація тощо.

Запорука успіху бібліотеки — самовіддана праця всього колективу, професійність, компетентність, здатність до сприйняття всього нового. Беззаперечним є внесок ветеранів книгозбірні З. Й. Бабак, П. О. Бабака, Л. В. Бужанської, В. В. Василюшиної, Г. В. Вдової, Т. М. Горобець, Н. Б. Дем'янчук, К. С. Колеснік, А. А. Левандовської, Н. Г. Любіної, С. В. Майстрок, В. О. Макутри, Л. В. Махнюк, Г. І. Мединської, З. М. Москалюк, Р. М. Рибалко, Я. Р. Стаднік, В. О. Старостки, Л. І. Тимошенко, Л. В. Яковлевої та інших, які своєю працею сприяли її становленню та розвитку. Сьогодні примножують надбання наукової бібліотеки Хмельницького національного університету досвідчені фахівці — керівники структурних підрозділів О. М. Бичко, О. М. Великосельська, Р. В. Драчук, Ю. В. Костров, Т. Ф. Марчак, О. О. Мацей, Т. Г. Панасюк, О. Б. Таланчук, В. В. Фоміних, а також кваліфіковані спеціалісти О. З. Антонюк, В. В. Іваненкова, Л. І. Іщенко, А. Г. Кандул, О. О. Костюк, М. В. Кучеренко, С. В. Луцюк, С. Б. Мартинюк, С. А. Молчанова, В. Г. Мусевич, О. С. Нечипорук, Л. О. Сергеева, Л. І. Салюк, О. П. Сидоренко, Т. М. Чернишова, Л. П. Чорна, О. М. Шевцова, В. І. Шекенева.

Перспективи розвитку бібліотеки пов'язані з розширенням доступу користувачів до всесвітніх наукових БД, наповненням репозитарію праць науковців університету, продовженням роботи з накопичення та об'єднання бібліографічних і повнотекстових електронних ресурсів області, участю у всеукраїнських проєктах.